

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/prasa/128937,O-czym-pisano-na-lamach-Nowego-Kuriera-Warszawskiego.html>

„Nowy Kurier Warszawski” 1939-1945 (ze zbiorów Biblioteki Narodowej)

ARTYKUŁ

O czym pisano na łamach Nowego Kuriera Warszawskiego?

OKRES HISTORYCZNY
(1939-1945) II wojna światowa

Autor: RAFAŁ BORKOWSKI 09.10.2024

Wraz z utworzeniem na okupowanych ziemiach polskich Generalnego Gubernatorstwa, polskie czasopisma zostały zlikwidowane, a ich miejsce zajęły tytuły podporządkowane władzom niemieckim. Gazety te miały kształtować w

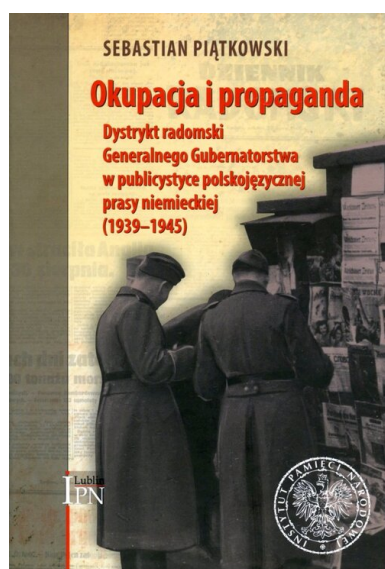
polskim społeczeństwie postawy i sposób myślenia pożądane przez okupanta.

Okupacja niemiecka na ziemiach polskich (1939-1945) radykalnie zmieniła życie milionów Polaków. Wraz z pojawieniem się niemieckich żołnierzy i okupacyjnych władz, rozpoczął się okres rabunkowej gospodarki, wywożenia skarbów polskiej kultury do III Rzeszy oraz konieczność oddawania kontyngentów przez polskich chłopów.

Prasa gadzinowa

Bardzo duże zmiany zaszły również na rynku prasowym, który Niemcy postanowili wykorzystać, jako narzędzie służące zniszczeniu polskiej kultury i w efekcie wynarodowieniu Polaków. Wraz z utworzeniem na okupowanych ziemiach polskich Generalnego Gubernatorstwa, polskie czasopisma zostały zlikwidowane, a ich miejsce zajęły tytuły podporządkowane władzom niemieckim. Gazety te miały kształtować w polskim społeczeństwie postawy i sposób myślenia pożądane przez okupanta.

Charakteryzowały się brakiem świadomości politycznej, odpowiednią interpretacją zdarzeń politycznych i militarnych, podporządkowaniu się woli niemieckiego okupanta, poczuciem osamotnienia Polski i Polaków na arenie międzynarodowej. Decyzją władz niemieckich Polacy mieli mieć dostęp do zaledwie kilku gazet, wydawanych według jednolitego schematu. Nie wolno było w nich publikować komentarzy, tekstów edukacyjnych, ani felietonów. Miały unikać polskich akcentów patriotycznych, a za ich pośrednictwem miano jedynie informować o polityce okupanta.

Sebastian Piątkowski, *Okupacja i propaganda. Dystrykt radomski Generalnego Gubernatorstwa w publicystyce polskojęzycznej prasy niemieckiej (1939-1945),* Lublin-Radom 2013

Żołnierze niemieccy przed kioskem z prasą w Warszawie, 1942 r. (fot. ze zbiorów NAC)

W okresie II wojny światowej w Generalnym Gubernatorstwie wydawano ok. 50 tytułów prasowych, ukazujących się w języku polskim. Wśród nich znajdowało się 9 dzienników, 6 tygodników bądź miesięczników, 17 czasopism specjalistycznych i 5 tytułów dwujęzycznych. Były to m. in.: „Dziennik Poranny”, „Dziennik Radomski”, „Gazeta Lwowska”, „Gazeta Narodowa”, „Głos Polski”, „Goniec Krakowski”, „Kurier Częstochowski”, „Kurier Kielecki”, „Nowiny”, „Nowy Głos Lubelski”, „Nowy Kurier Warszawski”, „Ogrodnictwo”, „Przełom”, „Pszczelarz”, „Rolnik”, „Siew”, „Ilustrowany Kurier Polski”, „Strażnica”, „Fala”, „Wzorowa Gospodarka”, „7 dni”.

Ze względu na swój proniemiecki charakter tytuły te często nazywano prasą gadzinową. Związane było to z wydawaną w okresie pierwszej wojny światowej gazetą niemiecką w języku polskim „Godzina Polska”, którą nazywano potocznie „Gadziną Polską”. W efekcie doprowadziło to do upowszechnienia hasła „Gadzinówka”. Mianem tym zaczęto określać wszystkie tego typu czasopisma wydawane w Polsce w okresie okupacji

niemieckiej.

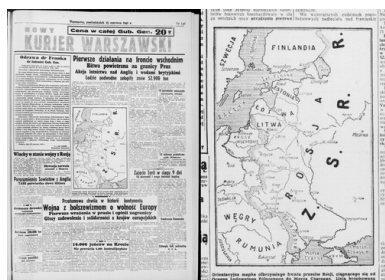

„Nowy Kurier Warszawski” 1939,
nr 5 (15 października) - ostatnia i
pierwsza strona (ze zbiorów
Biblioteki Narodowej)

Nowy Kurier Warszawski

W Warszawie najpopularniejszym i najbardziej rozpowszechnionym dziennikiem (dzienny nakład wynosił od 200 do 300 tys. egzemplarzy) był „Nowy Kurier Warszawski”, ukazujący się od 11 października 1939 do 13 stycznia 1945 roku. Nazwą nawiązywał do przedwojennego „Kurier Warszawski”. Publikowane w nim teksty były tworzone na podstawie wybranych doniesień Niemieckiego Biura Informacyjnego. Redaktorem naczelnym pisma był Kurt Seidel, a z redakcją związani byli również: Felix Rufenach, Eugeniusz Riedel, Józef Mazur, Felix Sandler, Halina Bukowska, Stanisław Brochwicz-Kozłowski, Zygmunt Kawecki, Józef Sierzputowski-Dąbrowa, Helena Wielgomasowa, Władysław Leśniewski.

Polski zespół redakcyjny odpowiadał jedynie za tłumaczenia niemieckojęzycznych tekstów oraz za lokalne i regionalne informacje. O ile redaktorzy naczelni pracowali przed wojną w prasie mniejszości niemieckiej w Polsce, o tyle wielu polskich redaktorów nie pracowało wcześniej jako dziennikarze zawodowi.

**„Nowy Kurier Warszawski” 1941,
nr 146 (23 czerwca) - strona
tytułowa wraz z powiększeniem
mapy obrazującej otwarcie
niemieckiego frontu przeciw
Związkowi Sowieckiemu (ze
zbiorów Biblioteki Narodowej)**

**Mieszkańcy Lublina przed
propagandową mapą działań
wojennych na froncie wschodnim,
1941 r. (fot. z zasobu NAC)**

Popularność Nowego Kuriera Warszawskiego wynikała głównie z szerokiego dostępu, niskiej ceny (20 gr.) oraz rozbudowanego działu polityczno-kulturalnego. Na pierwszej stronie każdego numeru zamieszczano najświeższe informacje, na temat działań wojennych prowadzonych w Europie, Azji i Afryce. Informowano również o ważnych wydarzeniach mających miejsce w krajach neutralnych. Przedstawiano również sylwetki czołowych polityków i dowódców armii niemieckiej i państw ją wspierających. W „Kronice Warszawy” (liczącej od jednej do dwóch stron) publikowano artykuły poświęcone najświeższym wydarzeniom z życia Warszawy i całego Generalnego Gubernatorstwa. Na ostatnich stronach publikowano ogłoszenia, krótkie informacje i nekrologi.

W każdym numerze Nowego Kuriera Warszawskiego można było znaleźć dużo informacji ze świata kultury. W rubryce „Tydzień na scenie” redakcja opisywała życie towarzyskie warszawiaków i wydarzenia ze świata kultury. Publikowano informacje na temat repertuaru kin i teatrów (w teatrach grane były sztuki zagranicznych, jak i polskich twórców), które z roku na rok były odwiedzane przez coraz większą rzeszę widzów. Dużo uwagi poświęcano koncertom muzycznym i kabaretowym, które odbywały się w popularnych kawiarniach i przyciągały liczną widownię. Goście kawiarni mieli możliwość słuchać koncertów muzyki symfonicznej i śmiać się podczas występów kabaretowych.

**„Nowy Kurier Warszawski” 1944,
nr 192 (18 sierpnia) - ostatnia i
pierwsza strona (ze zbiorów
Biblioteki Narodowej)**

Pomiędzy tekstami zamieszczano wiersze, dowcipy, karykatury przedstawiające alianckich polityków, fragmenty opowiadań i tekstów piosenek. Okazjonalnie można było przeczytać krótkie artykuły przedstawiające historię Warszawy, w których podkreślano wkład niemieckich architektów w rozwój przestrzenny miasta. Prawdziwą rzadkością były artykuły poświęcone wydarzeniom sportowym, które zazwyczaj ograniczały się do krótkich relacji z ich przebiegu. Związane było to z decyzją władz w Berlinie, które po zakończeniu kampanii wrześniowej zakazały w Polsce działalności wszelkich związków, stowarzyszeń i klubów sportowych, w tym piłkarskich.

Na stronach Nowego Kuriera Warszawskiego, czytelnicy mogli również znaleźć dużo praktycznych informacji związanych ze zdrowiem, handlem, medycyną, walką z gryzoniami oraz zabezpieczeniem domu przed złodziejami. Publikowano porady prawne i obwieszczenia władz związane m. in. z obowiązkiem przekazania futer na rzecz armii niemieckiej walczącej na froncie wschodnim, zakupem opału na zimę i produktów spożywczych w ramach przydziałowych kartek żywnościowych (*Lebensmittelkarte*).

Wyjątkowo w okresie świąt Wielkiej Nocy i Bożego Narodzenia na pierwszej stronie Nowego Kuriera

Warszawskiego pojawiały się życzenia, zdjęcia i teksty poświęcone tradycji i historii obchodzenia świąt oraz życzenia dla czytelników.

**„Nowy Kurier Warszawski” 1945,
nr 9 (11 stycznia) - ostatnia i
pierwsza strona (ze zbiorów
Biblioteki Narodowej)**

* * *

Władze okupacyjne poprzez teksty publikowane na łamach Nowego Kuriera Warszawskiego”, starały się pokazać Warszawę, jako miasto tętniące życiem, w którym sale kinowe i teatry pełne są gości, a w kawiarniach odbywają się koncerty muzyczne. Przedstawiany w ten sposób obraz rzeczywistości miał być dowodem na normalność codziennego życia w okupowanej stolicy i argumentem w propagandowej walce z prasą aliancką. W rzeczywistości działania te miały na celu odwrócenie uwagi społeczeństwa od powtarzających się łapanek i masowych egzekucji.

COFNIJ SIĘ